

FOTO: DIANE SCHOONHOVEN

De studienamiddag vond plaats in de skybox in de geitenstal van de familie Boeren-Adams met uitzicht op de geiten.

Een goede opfok voor een productief leven

Een hoge melkproductie begint bij de opfok. Hier komt heel wat bij kijken, zo moeten alle aspecten van huisvesting, voeding en management kloppen. Tijdens een studiedag voor Vlaamse geitenhouders werd toegelicht hoe een goede opfok resulteert in een productief leven.

– DIANE SCHOONHOVEN, BEROEPswerking –

Opfokspecialist *Hans Wansink* van Sloten bv begint met een vergelijking tussen de geitenhouderij en – bijvoorbeeld – de pluimvee- of varkenshouderij: “Zeker pluimveebedrijven zijn volledig gespecialiseerd; op broederijen worden eieren alleen uitgebreed. De jonge kuikens groeien uit tot leghennen op een opfokbedrijf en gaan vervolgens naar een ander bedrijf waar de kippen werkelijk hun eieren leggen. Hier wordt steeds gewerkt volgens het principe *all in all out*. Bij geitenhouders vinden de verschillende fases in het leven van een dier op hetzelfde bedrijf plaats, toch is het gespecialiseerde bedrijfstype in de pluimveehouderij zo gek nog niet. De nadruk op hygiëne en een gesloten bedrijfsvoering

moeten we ook in de geitenhouderij zo veel mogelijk toepassen. Het luchtcircuit is in de pluimveehouderij volledig gesloten en lucht verplaatst zich op die manier nooit van de ene groep of leeftijdscategorie naar de andere. In de opfok moeten geiten van verschillende leeftijden ook niet in een en dezelfde ruimte staan, pasgeboren lammeren hebben bijvoorbeeld behoefte aan een temperatuur van 17 tot 20 °C, terwijl bij het ouder worden een lagere temperatuur volstaat. Ik adviseer steeds om het *all-in-all-out*-principe toe te passen. Een gecontroleerde luchtstroom voorkomt bovendien longaanandoeningen, wat toch een groot probleem is in de geitenhouderij”. *Karin Bekkers* van Boerenbond

Deurne voegt hieraan toe dat men zeker tocht en vochtige lucht moet vermijden: “Een bouwdroger kan een goed hulpmiddel zijn om ervoor te zorgen dat de lucht in de lammerenafdeling droger wordt. Daarnaast is het klimaat hierdoor minder gunstig voor de groei van bacteriën.” Hans Wansink geeft voorts aan dat ook overbezetting de nodige problemen bij de opfok kan veroorzaken: “Overbezetting is nochtans te voorkomen door bij het aantal dieren dat je laat dekken rekening te houden met het aantal lammeren dat redelijkerwijs kan worden gehuisvest.” Volgens Karin speelt ook de juiste hoeveelheid licht een rol in een goede opfok: “Voor een optimale groei heeft een vast lichtregime van 16 uur licht en 8 uur duister per dag een positieve uitwerking op de lammeren. Op dierniveau moet de lichtintensiteit minstens 200 lux zijn. Naast een optimale groei bevordert voldoende licht ook het werkgemak voor de geitenhouder en zorgt het voor een goed overzicht op het koppel.” Daglicht heeft weliswaar het voordeel dat dit een hoge lichtintensiteit heeft, toch hebben lichtplaten volgens Hans ook een groot nadeel: “Door lichtplaten kan de zon rechtstreek instralen. Hierdoor ontstaan temperatuurverschillen, vooral het verschil tussen de dag- en nachttemperatuur is groot. Hierdoor kan het gebruik van lichtplaten nadelig zijn voor de gezondheid.” De geitenhouder blijkt de spil in de opfok te zijn; alle punten moeten steeds op het juiste moment in orde zijn. Dit betekent dat het management perfect moet zijn. Ook rond de geboorte komt het hierop aan. Hans: “Hygiëne is ook rond de geboorte het belangrijkste aandachtspunt.

• kleinvee

Desinfecteer de navel op de juiste manier en zorg er ook voor dat je schoon bent als je van de geiten naar de lammetjes gaat!”

Belangrijke biest

“Zeker zo belangrijk is de biest. Met de biest worden aan de pasgeborene geiten de antistoffen gegeven die zorgen voor de passieve immuniteit. Een directe opname van antistoffen via de darmvlokken in de bloedbaan is alleen mogelijk in de eerste 20 tot 24 uur! Op de eerste dag kun je een dier dan ook nooit te veel biest geven. Ook uit proeven in de melkveehouderij blijkt dat extra biest op de eerste dag loont. Als stelregel kan je nemen dat een geitenlam ongeveer 10% van het lichaamsgewicht aan biest moet opnemen.” Uit een proef van Boerenbond Deurne blijkt dat het geboortegewicht van lammeren enorm sterk kan variëren; sommige lammeren wegen 2,1 kg, terwijl andere lammeren meer dan 5 kg wegen! Door lammeren te wegen, kan men de exacte benodigde hoeveelheid biest berekenen. Op grotere bedrijven is het te arbeidsintensief om biest in 3 beurten aan het lam te geven. Soms maakt men dan gebruik van een maagsonde zodat de biest in 1 keer kan worden toegediend. In dit geval maakt de geitenhouder dan best zo snel mogelijk gebruik van deze maagsonde. Een lam dat al een halve dag oud is, zal immers de nodige tegenstand bieden en dat maakt het werk er niet makkelijker op! Hoe de biest ook wordt verstrekt, het belangrijkste is dat men hygiënisch werkt. Hans licht toe dat een geitenhouder kan kiezen uit 3 soorten biest: geiten-, koe- of kunstbiest. Het nadeel van geitenbiest is dat het risico bestaat dat CL, CAE of para-tbc van het moederdier naar het lam wordt overgedragen. Ook koebiest kan het lam met para-tbc besmetten. Met kunstbiest is dit risico veel lager, wel kunnen er vraagtekens gesteld worden over de hoeveelheid antistoffen in kunstbiest.

Hans legt vervolgens uit dat Spraymelkpoeder, geproduceerd door Sloten, een constante samenstelling heeft en precies afgestemd is op de behoeften van een jonge geit: “Deze lammerenmelk bestaat uit kokosvet omhuld met eiwit en lactose uit wei en ondermelk. Vet is voor jonge lammeren moeilijk te verteren. Dit geldt sowieso voor vet uit koemelk. Door kokosvet te gebruiken, wordt dit probleem opgelost. Dit plantaardige vet is voor een lam wel goed verteerbaar. Ook het gebruikte wei-eiwit is goed verteerbaar, beter dan bijvoorbeeld soja-eiwit. In onze melkpoeder zijn daarnaast antistoffen opgenomen tegen bijvoorbeeld coli's of het rotavirus. Deze antistoffen worden geweekt in kippen en worden in de juiste hoeveelheden aan het poeder toegevoegd. De darmen van een lam moeten optimaal functioneren. Anders voelt het dier zich niet goed

en gaan zijn weerstand en groei achteruit. De concentratie van melkpoeder wordt in de drinkautomaat beter aan de hoge kant afgesteld; elke slok die het lam opneemt moet immers energie bevatten.” Karin voegt hier nog aan toe dat het plaatsen van schotjes tussen de spenen concurrentie aan de automaat kan verminderen.

Vanaf ongeveer de derde tot vijfde levensdag loopt het lam risico op voedingsdiarree. Door voedingsdiarree vermindert de opname van melk en bestaat het risico dat het lam uitdroogt. Voedingsdiarree is te herkennen aan de dunne, egale mest waardoor de staart en hakken van het lam vies zijn. Het dier is echter wel actief en heeft geen koorts. Diarree als gevolg van een infectieziekte gaat daarentegen gepaard met koorts. Lammeren zijn in het laatste geval ziek, sloom en kouwelijk en doodliggers zijn niet ongewoon. De verspreiding van een infectieuze diarree wordt voorkomen door hygiënisch en

behoeftes. Mest in de voer- en drinkbakken moet je voorkomen. Dit werkt cocci-diosebesmetting in de hand. Vers water is van cruciaal belang in de opfokperiode, water bevordert namelijk de opname van ruw- en krachtvoer. De gemiddelde wateropname bedraagt ongeveer 7 tot 10% van het lichaamsgewicht. De temperatuur van het water mag niet te hoog liggen omdat dit algengroei bevordert. Toch kan het wel nuttig zijn om voorverwarmd water, tot bijvoorbeeld 20 °C, te verstrekken. Het kost dan immers minder energie voor het lam om dit zelf op lichaamstemperatuur te brengen. Als een lam ongeveer 12 kg melkpoeder heeft opgenomen, zou het gespeend moeten kunnen worden. Op dat moment weegt het lam minimaal 12 kg en is het minimaal 6 weken oud. Men streeft naar een dagelijkse krachtvoeropname van 200 g per dier. Als een lam al op jongere leeftijd 12 kg weegt, wacht men best toch tot het 6 weken is om het te spenen. Uit de

Door middel van lampen zorgt de familie Boeren-Adams dat de pasgeborene lammeren op de juiste temperatuur worden gehouden.

droog te werken. Hiervoor strooi je als geitenhouder best kalk met een dik pak stro in de hokken. Spuit deze hokken niet schoon met water; water is een ideaal middel om bacteriën juist te verspreiden!

Op tijd spenen door supervoer

Naast de melk moeten lammeren vers water en smakelijk voer van superkwaliteit krijgen. Zowel ruw- als krachtvoer zijn belangrijk om de pensontwikkeling te stimuleren. Lammeren mogen naar behoefte voer opnemen. Bij oudere lammeren, waar de hoeveelheid krachtvoeder wordt beperkt, moet er voldoende vreetruimte per dier zijn. Bedrijven die gevoelig zijn voor clostridium vervoederen beter een rantsoen met minder eiwit, zodat het risico hierop verlaagd. Ook de verhouding en hoeveelheden vitaminen en mineralen zijn van belang. Een geit is geen koe of schaap en heeft dus andere

eerder genoemde proef van Boerenbond Deurne blijkt dat er een grote variatie is in de leeftijd waarop lammeren de speengrens van 12 kg bereiken. De opfokkosten per lam bedragen in 2011 volgens Karin ruim XX euro (incl. 50 euro voor eigen arbeid): “Tijdens deze periode moet het lam dan ook ongestoord groeien. Gemiste groei is later niet meer in te halen!” Hans vult nog aan dat een geitenhouder hierbij steeds een aantal kengetallen in het oog moet houden: het sterftepercentage mag niet hoger zijn dan 10%, minder dan 15% van de lammeren mag diarree krijgen en minder dan 10% mag een longaandoening oplopen. Het dekgewicht moet 35 kg zijn zodat de jonge geit ongeveer 55 kg weegt als ze voor het eerst aflamert op 12 maanden leeftijd. Een geitenhouder die dergelijke cijfers realiseert, kan zeker zijn van een productief leven voor zijn of haar geiten! ■